

Література

1. Василенко В.О. Ситуаційний менеджмент : навч. посібн. / В.О. Василенко, В.І. Шостка, О.М. Клейменов. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 372 с.
2. Гасвський Б.А. Основи науки управління : навч. посібн. / Б.А. Гасвський. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во МАУП, 1998. – 315 с.
3. Друкер П. Практика менеджмента : пер. с англ. : учебн. пособ. / П. Друкер. – М. : Изд. дом "Вильямс", 2000. – 398 с.
4. Управління людськими ресурсами: філософські засади : навч. посібн. / за ред. В.Г. Воронкової. – К. : ВД "Професіонал", 2006. – 576 с.
5. Хміль Ф.І. Основи менеджменту : підручник / Ф.І. Хміль. – К. : Академвидав, 2003. – 608 с.
6. Хміль Ф.І. Управління персоналом : підручник / Ф.І. Хміль. – К. : Академвидав, 2006. – 488 с.
7. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.management.com.ua>

Новицька А.А., Ільницький Е.М. Процесс управления предприятием и пути его совершенствования

Обоснована актуальность постоянного совершенствования процесса управления предприятием. Обобщены теоретические концепции, рассматривающие процесс управления предприятием и приведено его схематическое изображение. Определено значение формирования эффективных стратегий управления персоналом для совершенствования результатов процесса управления предприятием.

Ключевые слова: управление, процесс, формирование, взаимодействие, деятельность, модель, совершенствование, стратегия, развитие, персонал.

Novitska A.O., Il'nytskiy E.M. Process of management enterprise and ways of his perfection

Grounded actuality of permanent improvement of process of management an enterprise. Generalized theoretical conceptions from consideration of process of management an enterprise and he is resulted schematic image. Certainly value of forming of effective strategies of management a personnel, as one of ways of improvement of results of process of management an enterprise.

Keywords: management, process, forming, co-operation, activity, model, perfection, strategy, development, personnel.

УДК 336.276

Доц. І.В. Перезова¹, канд. екон. наук;
доц. С.В. Рудейчук², канд. екон. наук; викл. І.І. Плещ³

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ СПЕКТРА ФІНАНСОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ВНУТРІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Досліджено теоретико-змістову сутність явища внутрішнього державного боргу, визначено чинники, що впливають на виникнення та зростання внутрішнього державного боргу, проаналізовано етапи формування загальної величини державного боргу, здійснено оцінку його величини та окремих структурних елементів.

Ключові слова: внутрішній державний борг, заборгованість держави, чинники впливу, запозичення.

Актуальність проблеми. Регулювання обсягу внутрішньої складової державного боргу країни незмінно потребує не тільки розуміння теоретико-змістової сутності цього явища, але й проведення оцінки її величини та оцінки її окремих структурних елементів. Виникнення державного боргу (що фактично супроводжує Україну від час її створення як незалежної держави) є об'єктивним, але складним явищем з багаторівневою структурою та наявністю факторів впливу на його виникнення, структуру та обсяг. Дослідження цього питання показали, що важливим для аналізу постає не тільки величина нагромаджених зовнішнього і внутрішнього державного боргу, але й процеси взаємодії обслуговування цієї величини з функціонуванням фінансової системи країни загалом, які виступають одним з ключових моментів забезпечення економічної стабільності.

Двоаспектна характеристика ролі державного боргу: з одного боку, як важеля впливу на економічні процеси в країні, з іншого, як об'єкта управління – держава сама визначає співвідношення між різними видами боргової діяльності, їх структуру, механізми побудови тощо, – істотно ускладнює його аналіз. Великі обсяги внутрішнього і зовнішнього боргу, а також зростання витрат з його обслуговування посилює як актуальність самої проблеми державного боргу, так і пошуку шляхів вдосконалення його управління. Як свідчить досвід розвинених країн: що обтяжливішими стають для держави нагромаджені зовнішній та внутрішній борги, тим їх обслуговування істотніше взаємодіє з функціонуванням економіки та її фінансової системи.

Постановка завдання. З метою дослідження теоретико-змістової сутності явища внутрішнього державного боргу, визначення чинників, що впливають на виникнення та зростання внутрішнього державного боргу, необхідно проаналізувати етапи формування загальної величини державного боргу, здійснити оцінку його величини та окремих структурних елементів.

Аналіз літературних джерел. Теоретичні основи державного боргу та управління ним були предметом дослідження науковців різних часів та країн. Важливе місце в дослідженні цієї проблеми належить праці українських вчених: О.Д. Василика, А.С. Гальчинського, Г.Н. Климка, В.М. Суторміної, В.О. Степаненка, В.М. Федосова, В.М. Федоренка та інших. Серед російських вчених потрібно відзначити праці М.Б. Богачевського, Б.Г. Болдирева, Є. Гавриленка, Л.О. Дробозіної, Л.М. Красавіної та інших. Серед західних економістів важливий внесок в дослідження цієї теми зробили: Р. Барро, У. Беверідж, Дж. Б'юкенен, Дж. Кейнс, А. Лаффер, А. Лернер, Р. Масгрейв, Р. Мандел, К. Рейнхарт, Д. Рікардо, К. Рогофф, А. Сміт, М. Фрідман і інші. Водночас в Україні майже відсутні дослідження з проблем управління суто внутрішнім державним боргом, особливостями його формування і розвитку в умовах ринкової економіки. Саме актуальність, науково-теоретична і практична важливість проблеми, її недостатня дослідженість в Україні склали передумови для вибору теми цього дослідження.

Виклад основного матеріалу. Перед з'ясуванням методики управління величиною внутрішнього державного боргу та за наявності багатьох, часом суперечливих поглядів на цю проблему, постає необхідність аналізу етапів

¹ Івано-Франківський НТУ нафти і газу;

² Івано-Франківський інститут менеджменту Тернопільського національного економічного університету;

³ Прикарпатський НУ ім. В. Стефаніка

формування його величини в часовій перспективі. Адже констатація абсолютної величини не дає розуміння виникнення явища, а докладний аналіз структури державного внутрішнього боргу дасть змогу простежити об'єктивні причини сучасного становища.

Під час розгляду цієї проблематики застосовано принципи історизму та системно-структурного підходу як окремі елементи діалектичного методу дослідження. Саме принцип історизму відіграє значну роль у з'ясуванні якісних зрушень категорії дослідження, що відбулися під час її розвитку, оскільки розкриває зв'язок між історичним та логічним, дає уявлення про деякі епізоди історії та подає формальну логіку як науковий аргумент [1].

Варто наголосити, що виникнення і стала динаміка зростання державного боргу – явище поширене і притаманне для багатьох країн. Проте цей процес в кожній країні має характерні специфічні риси. Таким чином, аналіз динаміки показника внутрішнього державного боргу України дає змогу виділити кілька етапів його формування (табл. 1).

Табл. 1. Етапи формування внутрішнього державного боргу України

Етап	Часовий період	Характеристика
I	1991-1994 рр.	Кредитна експансія НБУ для покриття державних витрат, спрямованих на підтримку окремих галузей промисловості, сільського господарства, на покриття дефіциту держбюджету
II	1995-1996 рр.	Розпочато випуск облігацій внутрішньої державної позики, якими з часом замінили прямі кредити Нацбанку
III	1997 р. – перша половина 1998 р.	Відбувається збільшення сум запозичень на внутрішньому ринку, внаслідок чого збільшується внутрішній державний борг
IV	1998-2000 рр.	Здійснено реструктуризацію певної частини внутрішнього боргу України, оскільки виникла ситуація, в якій важко було залучати нові запозичення та погашати ті, за якими вже настав термін. Процес реструктуризації відбувався шляхом заміни облігацій та продовження строку виплати за запозиченнями.
V	2001-2007 рр.	Виважена боргова політика. Вона полягала в ефективному управлінні державним боргом, його поступовим погашенням та реструктуризацією, що дало можливість до 2006 року зменшувати величину внутрішнього державного боргу.
VI	2008 – по сьогоднішній день	Характеризується стрімким збільшенням величини внутрішнього державного боргу через політичну нестабільність.

Зазначимо, що аналіз формування державного боргу в Україні в історичній перспективі свідчить про значну міру хаотизму, під впливом потреб оперативного фінансування, поточних потреб бюджетних видатків, що істотно наклало свій відбиток на його структуру та обсяги (табл. 2, рис. 1, 2).

Табл. 2. Аналіз змін величини внутрішнього державного боргу України за 1996-2011 рр.

Рік	Величина внутрішнього державного боргу, млн грн	Абсолютна зміна за період, тис. грн	Темп зміни
1995	8002,2		
1996	3714,5	-4287,70	-53,58
1997	10191,8	6477,30	174,38
1998	13499,5	3307,70	32,45
1999	22771,4		
2000	20780,6		
2001	21018,4		
2002	21386		
2003	20523,7		
2004	20953,3		
2005	19188,3		
2006	16607,7		
2007	17806,4		
2008	44666,6		
2009	91070,1		
2010	141662,1		
2011	161471,4		

1999	22771,4	9271,90	68,68
2000	20780,6	-1990,80	-8,74
2001	21018,4	237,80	1,14
2002	21386	367,60	1,75
2003	20523,7	-862,30	-4,03
2004	20953,3	429,60	2,09
2005	19188,3	-1765,00	-8,42
2006	16607,7	-2580,60	-13,45
2007	17806,4	1198,70	7,22
2008	44666,6	26860,20	150,85
2009	91070,1	46403,50	103,89
2010	141662,1	50592,00	55,55
2011	161471,4	19809,30	13,98

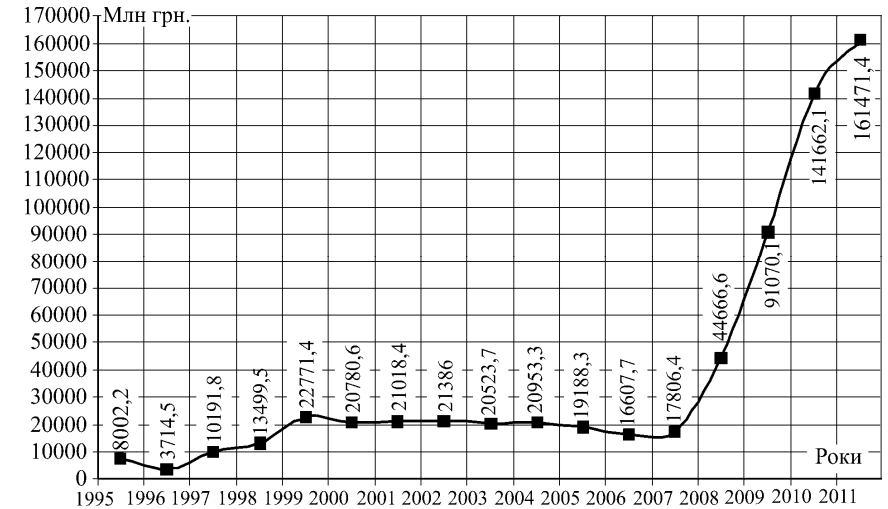


Рис. 1. Динаміка внутрішнього державного боргу України протягом 1995-2011 років, млн грн

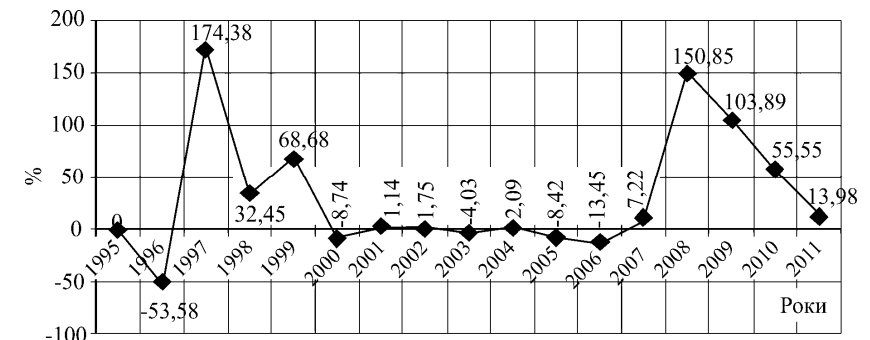


Рис. 2. Динаміка темпу зміни приросту величини внутрішнього державного боргу України за 1996-2011 рр.

До переліку внутрішніх кредиторів країни належать Національний банк України, комерційні банки, інші юридичні особи. Структурне співвідношення їх складових часток в загальній сумі внутрішнього боргу країни станом на 31.12.2010 р. та 31.12.2011 р. є незмінним (рис. 3), хоча абсолютні значення складових, які формують суму боргу, відрізняються в періодах (табл. 3).



Рис. 3. Структура внутрішнього державного боргу країни станом на 31.12.2011 р., % [9]

Зокрема, заборгованість держави перед Національним банком станом на 31.05.2011 р. становить – 3273249,93 тис. грн, що становлять тільки 2 % від загальної величини внутрішнього державного боргу. У частині заборгованості перед юридичними особами загальна її величина станом на 31.05.2011 р. становить 149547833,7 тис. грн.

Табл. 3. Динаміка складових внутрішнього державного боргу України протягом 2003-2011 р.р.

Роки	Показники					
	Заборгованість перед юридичними особами, млрд грн	Заборгованість перед банківськими установами, млрд грн	Абсолютна зміна заборгованості перед юридичними особами, млрд грн	Абсолютна зміна заборгованості перед банківськими установами, млрд грн	Темпи росту заборгованості перед юридичними особами, %	Темпи росту заборгованості перед банківськими установами, %
2003	10,0	10,5	–	–	–	–
2004	11,3	9,7	1,3	-0,8	113,0	92,4
2005	10,0	9,2	-1,3	-0,5	88,5	94,8
2006	7,7	8,9	-2,3	-0,3	77,0	96,7
2007	9,1	8,7	1,4	-0,2	118,2	97,8
2008	33,6	11,1	24,5	2,4	369,2	127,6
2009	87,6	3,5	54,0	-7,6	260,7	31,5
2010	138,4	3,3	50,8	-0,2	158,0	94,3
2011	158,29	3,17	19,89	-0,13	114,37	96,06

Як видно з розрахунків табл. 3, величина заборгованості перед юридичними особами з 2008 р. зазнає стрімкого зростання: в цьому році ця величина збільшується на 24,5 млрд грн і досягає рівня 33,6 млрд грн. На фоні світової кризи вирішення внутрішніх економічних проблем в Україні, починаючи з 2008 р., супроводжувалось за рахунок збільшення запозичень в суб'єктів господарювання. Поряд з цим, спостерігається динаміка до зниження величини заборгованості перед банками: з 2008 р. до 2010 р. спостерігається зниження цієї заборгованості від рівня 11,1 млрд грн до 3,3 млрд грн.

Динаміку двох складових внутрішнього державного боргу протягом 2003-2011 рр. відображено на рис. 4.



Рис. 4. Динаміка внутрішнього державного боргу України за складовими протягом 2006-2011 рр., млрд грн

Зазначимо, що залучені державою позики вирізняються своєю короткостроковістю та високим рівнем процентних ставок, так, найбільшу питому вагу в частині заборгованості перед юридичними особами займають 5-річні облігації внутрішньої державної позики. Їх питома вага в заборгованості перед юридичними особами становить 19 %, в абсолютному значенні – 29 599 799,70 тис. грн (рис. 5).

Серед кредиторів є і звичайні громадяни України. Вони виступають в ролі кредиторів у випадках не виплати стипендій, пенсій та інших гарантованих виплат з боку держави. Тобто, борг держави може бути ринковим (емісійні цінні папери, випущені державою) та неринковим (зобов'язання, що виникли в процесі виконання державних видатків закладених в державному бюджеті, а точніше, не виконання або не повного виконання). Варто зауважити, що частка неринкового внутрішнього боргу держави за сучасних умов є незначною. Окрім цього, внутрішній державний борг, в його значенні для країни, доцільно розглядати в двох оцінках: номінальній та реальній.

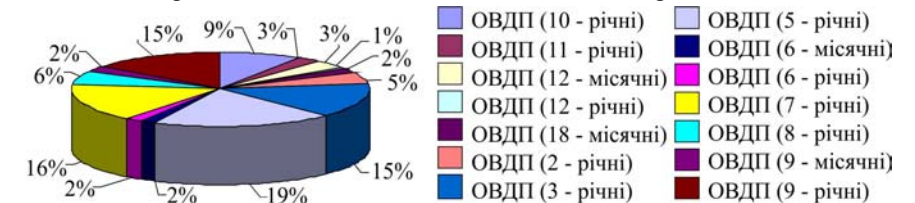


Рис. 5. Структурне співвідношення складових часток в загальній сумі заборгованості держави перед юридичними особами станом на 31.05.2011 р., % [9]

Сутність номінального внутрішнього державного боргу виступає в сумарному значенні державних запозичень на кредитних і фондових ринках, які необхідно погасити в основній сумі боргу та з виплатою процентів у визначені терміни. Реальний борг – це номінальний борг плюс не погашена заборгованість за соціальними виплатами населенню, пролонгованими у часі. Залежно від сукупності боргових зобов'язань, державний борг класифікують на капітальний і поточний. Капітальний містить у собі всю сукупність боргових зобов'язань держави на певну дату. Поточний державний борг скла-

дається з платежів за зобов'язаннями, які держава як позичальник повинна погасити в звітному періоді.



Рис. 6. Чинники впливу на величину та структуру внутрішнього державного боргу

Поряд з вивченням прогнозування показників на майбутнє, необхідно вивчити причини виникнення такої ситуації. Окремі науковці обстоюють позицію, що аналіз формування державного боргу та оцінка його впливу на економіку України повинні здійснюватись на основі аналізу взаємозв'язків джерел фінансування дефіциту бюджету з іншими макроекономічними показниками країни, оскільки саме необхідність фінансування дефіциту державного бюджету є основною причиною виникнення державного боргу [10].

Проведене дослідження дало змогу згрупувати низку чинників, що впливають на виникнення та зростання внутрішнього державного боргу (рис. 6). Водночас, державний борг недостатньо оцінювати стосовно певних макроекономічних показників. Найголовніше – це оцінка державного боргу з позицій його ефективності та позитивного впливу на розвиток економіки держави. Йдеться про те, що запозичення повинні виконувати роль інвестицій, які за рахунок одержаного доходу дадуть змогу державі розраховуватись з кредиторами. Внутрішні запозичення у вигляді облігацій внутрішньої державної позики взагалі не мають цільового інвестиційного характеру. І в контексті проблем управління найнебезпечніше є те, що внутрішні та більшість зовнішніх запозичень призводять до непродуктивних видатків Державного бюджету з їх погашення і обслуговування.

Висновки. Аналіз інформації щодо внутрішнього державного боргу дозволили одержати такі висновки:

1. Регулювання обсягу внутрішньої складової державного боргу країни незмінно потребує не тільки розуміння теоретико-змістової сутності цього

явища, але й проведення оцінки її величини та оцінки її окремих структурних елементів.

2. Двоаспектна характеристика ролі державного боргу: з одного боку – як важеля впливу на економічні процеси в країні, з іншого – як об'єкта управління – держава сама визначає співвідношення між різними видами боргової діяльності, їх структуру, механізми побудови тощо, – істотно ускладнює його аналіз.
3. З метою аналізу та розуміння формування величини внутрішнього державного боргу України згруповано та проаналізовано етапи формування загальної величини державного боргу.
4. Дослідження величини внутрішнього державного боргу України в динаміці за 1995-2011 рр. дало змогу зробити висновок про відсутність поміркованого підходу як до його формування, так і до управління нею, про неузгодженість державного бюджету України та не виважену політику державного запозичення (як щодо вже існуючих боргових зобов'язань та їх обслуговування, так і отримання "свіжих" позик), що вкрай посилює проблему державного боргу в 2011 р.
5. Аналіз структури та динаміки складових внутрішнього державного боргу країни протягом 2003-2011 рр. свідчить, що залучені державою позики вирізняються своєю короткостроковістю та високим рівнем процентних ставок, так, найбільшу питому вагу в частині заборгованості перед юридичними особами займають 5-річні облігації внутрішньої державної позики.
6. Визначено, що внутрішній державний борг, в його значенні для країни, доцільно розглядати в двох оцінках: номінальній та реальній. Сутність номінального внутрішнього державного боргу виступає в сумарному значенні державних запозичень на кредитних і фондових ринках, які необхідно погасити в основній сумі боргу та з виплатою процентів у визначені терміни. Реальний борг – це номінальний борг плюс непогашена заборгованість за соціальними виплатами населенню, пролонгованими в часі.
7. Проведене дослідження дало змогу згрупувати низку чинників, що впливають на виникнення та зростання внутрішнього державного боргу.

Література

1. Перезова І.В. Теоретичні засади економічної сутності категорії "прибуток" / І.В. Перезова // Формування економічних відносин в умовах становлення ринку : зб. наук. праць ТАНГ. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка". – 2000. – Вип. 5. – С. 27-39.
2. Экономические обзоры МВФ. – Вашингтон, 1993-1999 гг.
3. Машко А.І. Бюджетний дефіцит: двоединство проблем та перспектива / А.І. Машко // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Т. 2. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ. – 2003. – Вип. 181. – С. 307 с.
4. Козюк В.В. Державний борг в умовах ринкової трансформації економіки України : монографія / В.В. Козюк. – Тернопіль : Вид-во КАРТ-БЛАНШ, 2002. – 238 с.
5. Закон України від 16.09.1992 р., № 2604-ХІІ "Про державний внутрішній борг України" // Відомості Верховної Ради України (ВВР) від 13.10.1992. – 1992. – № 41. – Ст. 598.
6. Наказ Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 р. "Про бюджетну класифікацію України та її запровадження" // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. Бюджетне законодавство. – 2002. – № 2. – С. 114-121.
7. Про результати перевірки використання коштів Державного бюджету України на погашення заборгованості по знецінених грошових заощадженнях громадян України / Підготовлено за матеріалами Звіту департаменту контролю державного боргу та діяльності банківських установ, затвердженого постановою Колегії Рахункової палати від 22.11.2001 р., № 27-2. – К. : Рахункова палата України. – 2001. – Вип. 21. – С. 126-132.

8. Лянной И. Правительство должно занимать под конкретные проекты, – считает Юрий Иваненко, главный контролер, директор департамента по вопросам государственного долга, международной деятельности и финансовых учреждений Счетной палаты Украины / И. Ляной // БИЗНЕС. – 2010. – № 6. – С. 16-17. – С. 17.

9. Стан державного боргу України / сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minfin.gov.ua>

10. Царук О.В. Статистичний аналіз державного боргу України та оцінка його впливу на економіку / О.В. Царук // Банківська справа. – 2007. – № 6. – С. 52-59.

Перезова І.В., Рудейчук С.В., Плєць І.В. Структурирование и анализ спектра финансово-аналитической информации, которая касается внутреннего государственного долга

Исследована теоретико-смысловая сущность явления внутреннего государственного долга, определены факторы, влияющие на возникновение и рост внутреннего государственного долга, проанализированы этапы формирования общей величины государственного долга, осуществлена оценка его величины и отдельных структурных элементов.

Ключевые слова: внутренний государственный долг, задолженность государства, факторы влияния, заимствования.

Perezova I.V., Rudeychuk S.V., Plets I.V. Structuring and analysis of the spectrum of financial and analytic information regarding domestic public debt

Theoretic-the semantic nature of the phenomenon of domestic public debt, identifies factors that influence the emergence and growth of domestic public debt, analyzed stages of the total amount of public debt, carried out an assessment of its value and the individual structural elements.

Keywords: domestic public debt, the debt of the state, influences, borrowing.

УДК 658.5

Аспір. М.Д. Пецкович¹ – НУ "Львівська політехніка"

КРИТЕРІЇ СИСТЕМИ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Визначено роль критеріїв у процесі здійснення поточного контролю. Розглянуто, виокремлено та систематизовано критерії поточного контролювання діяльності підприємств. Охарактеризовано кожен із видів критеріїв за класифікаційними ознаками.

Ключові слова: контроль, система поточного контролювання, критерії контролю, класифікація критеріїв системи поточного контролювання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Контролювання є невід'ємним елементом управління підприємством. Особливої уваги заслуговує поточне контролювання, оскільки дає змогу оперативно реагувати та впливати на зміни як внутрішнього, так і зовнішнього середовища підприємства. Для здійснення ефективного поточного контролювання доцільно застосовувати системний підхід, таким чином чітко визначають цілі контролювання, об'єкти і суб'єкти, методи та засоби, методики, критерії.

Від того, які критерії підприємство обере як визначальні для здійснення поточного контролювання, залежить якість самого контролювання. Існують різноманітні класифікації критеріїв контролювання, проте доцільно ви-

окремити саме ті, які менеджери підприємства зможуть застосовувати для поточного контролювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання щодо контролю діяльності підприємства досліджували чимало науковців як вітчизняних, так і зарубіжних, зокрема: Л.Г. Дідковська, П.Л. Гордієнко, В.М. Діденко, Р. Ентоні, М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури, Г.Є. Мошек, Ю.В. Поканєвич, А.С. Соломко, А.В. Семенчик, А.А. Пилипенко, С.М. Пилипенко, І.П. Оленко, Е.Ф. Прокушев, Р.М. Пушкар Н.П. Тарнавська, В.В. Стадник, М.А. Йохна, В.В. Хачванкян, В.І. Хомяков, А.В. Шегда [1-11] та ін. Автори запропонували різні класифікації видів контролю, проте не систематизували та не класифікували види критеріїв контролювання. Зазвичай визначення критеріїв є обов'язковим етапом контролювання, автори визначають критерії як конкретні цілі, що вказують на те, яким повинен бути результат діяльності підприємства. Проте існує безліч критеріїв, що визначаються залежно від об'єктів контролю, методів, суб'єктів тощо, тому доцільно сформулювати класифікацію критеріїв контролювання.

Особливе значення мають критерії поточного контролювання, оскільки поточне контролювання здійснюється безпосередньо під час виконання робіт, операцій, процесів; критерії, що застосовують для контролю, істотно відрізняються від критеріїв, наприклад, попереднього чи завершального контролю. Для зручності вибору та застосування критеріїв, їх необхідно систематизувати та згрупувати за істотними ознаками, що забезпечать комплексність та різностороннє ідентифікування критеріїв поточного контролю.

Мета дослідження. Відповідно до проведеного аналізу попередніх досліджень і публікацій, метою дослідження є виокремлення та систематизація критеріїв поточного контролювання діяльності підприємств.

Основний матеріал дослідження. Встановлення критеріїв є першим етапом здійснення процесу контролювання. Критерії може встановлювати саме підприємство для внутрішнього користування, також для кожної системи контролювання, зокрема поточного. Індивідуальні критерії встановлюють відповідно до того, яким повинен бути очікуваний результат. Тому наведену нижче класифікацію критеріїв системи поточного контролювання (табл.) створено для того, щоб дещо спростити вибір критеріїв менеджерами-контролерами.

Запропонована у табл. 1 класифікація критеріїв системи поточного контролювання є зручною для використання на підприємстві менеджерами всіх рівнів управління. За сферами критерії поділяють на: фінансові критерії, які використовують під час фінансового поточного контролювання, для контролювання доходів та витрат, собівартості виробленої продукції; виробничі критерії – під час поточного контролювання процесу виробництва, витрачання сировини та матеріалів; технологічні критерії застосовують під час поточного контролювання процесу виробництва для контролю дотримання технології виробництва; маркетингові – це критерії оцінки маркетингової політики підприємства, ефективності реклами тощо та критерії якості – для виявлення браку, а також для визначення якості виробленої продукції.

¹ Наук. керівник: проф. О.Г. Мельник, д-р. екон. наук